

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.11.2013, sp. zn. 8 Tdo 1107/2013, ECLI:CZ:NS:2013:8.TDO.1107.2013.1

Číslo: 37/2014

Právní věta:

„Nepravdivý údaj“ jako znak skutkové podstaty přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku je právní pojem, jehož obsah a význam soud hodnotí na základě učiněných skutkových zjištění. Proto nepostačuje, je-li ve skutkové větě výroku o vině pouze uvedeno, že obviněný sdělil „nepravdivý údaj“, aniž by z ní současně vyplývalo, o jaké konkrétní sdělení se jednalo. Jestliže takový údaj ve skutkovém zjištění výroku o vině konkretizován není, soud jeho povahu ve smyslu požadavků na posouzení jeho pravdivosti a způsobilosti značnou měrou ohrozit vážnost poškozeného nemůže řádně zhodnotit a vyvodit z něj potřebné právní závěry.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.11.2013

Spisová značka: 8 Tdo 1107/2013

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pomluva, Výrok rozhodnutí

Předpisy: § 120 odst. 3 tr. ř.
§ 184 odst. 1 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného Ing. P. Č. podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2013, sp. zn. 3 To 12/2013, a rozsudek Okresního soudu v Prachaticích ze dne 4. 12. 2012, sp. zn. 4 T 88/2012, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Prachaticích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Prachaticích ze dne 4. 12. 2012, sp. zn. 4 T 88/2012, byl obviněný P. Č. uznán vinným přečinem pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem nebezpečného pronásledování podle § 354

odst. 1 písm. a), c) tr. zákoníku. Za uvedené přečiny byl obviněný odsouzen podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho roku.

Krajský soud v Českých Budějovicích jako soud odvolací usnesením ze dne 3. 5. 2013, sp. zn. 3 To 12/2013, odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

Obviněný proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal prostřednictvím obhájce JUDr. T. F. z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. dovolání a namítl, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Tuto vadu obviněný spatřoval v tom, že podle obviněného skutek ve výroku o vině popsany nedává potřebný podklad pro závěr o naplnění všech znaků skutkových podstat přečinů pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku a nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), c) tr. zákoníku, jak po formální, tak i materiální stránce, neboť soudy jeho vinu řádně neposuzovaly z hledisek zásady subsidiarity trestní represe. Odvolacímu soudu vytkl, že pochybil, jestliže při existenci vážných pochybností o vině s ohledem na nedostatek jeho trestní odpovědnosti, ale i z důvodů nedodržení podmínek spravedlivého procesu, pokud nedoplnil dokazování, odvolání obviněného jako nedůvodné zamítl. Pro uvedené vady napadeného rozhodnutí obviněný v závěru dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2013, sp. zn. 3 To 12/2013, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud jako soud dovolací po přezkoumání formálních podmínek pro podání dovolání zjistil, že dovolání obviněného je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a ani neshledal takové vady, pro které by bylo nutné dovolání odmítnout podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a posuzoval, zda je dovolání důvodné.

Obviněný dovolání podal v souladu s důvodem obsaženým v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., pokud namítal, že neměl být uznán vinným přečiny podle § 184 odst. 1, § 353 odst. 1 tr. a podle § 354 odst. 1 písm. a), c) tr. zákoníku, protože činem, který mu je kladen za vinu, nenaplnil zákonem vymezené znaky těchto přečinů. Existence tohoto dovolacího důvodu zakládá možnost podání dovolání i podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. v jeho druhé alternativě, tj. že došlo soudem druhého stupně k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku, ačkoliv v řízení předcházejícím tomuto usnesení byl dán některý z důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

V projednávané věci byl obviněný uznán vinným třemi výše uvedenými přečiny, jejichž skutkový základ je vymezen skutkem popsáním v rozsudku soudu prvního stupně tak, že „v časovém rozmezí od 1. 12. 2011 do 22. 3. 2012, tedy dlouhodobě, pronásledoval poškozenou I. Č., tím způsobem, že ji kontaktoval prostřednictvím SMS zpráv z mobilního telefonu a prostřednictvím e-mailových zpráv, kdy jí vyhrožoval usmrcením a ublížením na zdraví, a dále o jmenované zasílal prostřednictvím e-mailových zpráv nepravdivé údaje do jejího zaměstnání, firmy S., s cílem poškodit její jméno a pověst v tomto zaměstnání tak, aby byla propuštěna, přičemž jeho jednání bylo takového charakteru, že to v poškozené vzbuzovalo vážnou obavu o její život a zdraví a také o její další budoucnost“.

Jestliže soudy na podkladě provedeného dokazování učinily uvedené skutkové závěry, bylo jejich povinností zkoumat, zda tímto jednáním obviněný naplnil znaky přečinů, jimiž jej uznaly vinným, neboť předmětem trestního stíhání je vždy skutek, v němž je spatřován trestný čin. Jeho podstatou je trestně právně relevantní jednání a jím zapříčiněný trestněprávně významný následek. Již na počátku

trestního stíhání je třeba skutek popsat tak, aby nemohl být zaměněn s jiným a především aby vyjadřoval všechny okolnosti významné z hlediska jeho právní kvalifikace a znaků konkrétního trestného činu, jenž je v něm spatřován. Od skutku je nutno odlišovat jeho popis, který musí obsahovat ty skutkové okolnosti, které jsou právně významné z hlediska naplnění jednotlivých znaků skutkové podstaty stíhaného trestného činu. Skutková věta vyjadřuje stručně a výstižně žalovaný skutek, kterého se obviněný podle zjištění soudu dopustil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2001, sp. zn. [11 Tz 129/2001](#), publikované pod č. 41/2002-I. Sb. rozh. tr., a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. [15 Tdo 1198/2012](#)).

Popis skutku ve skutkové větě výroku o vině musí být uveden tak, aby jednotlivé části odpovídaly příslušným znakům skutkové podstaty trestného činu, jímž byl obžalovaný uznán vinným. O takový případ však nejde, jestliže ve výroku o vině skutková věta neobsahuje úplný popis skutečností rozhodných pro naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu ve smyslu ustanovení § 120 odst. 3 tr. ř. (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 6. 10. 2005, sp. zn. [II. ÚS 83/04](#), uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ve sv. 39, roč. 2005, pod č. 195). Nestačí, aby se soud při popisu jednání obviněného omezil, byť jen v některých směrech, na citaci zákonných znaků tvořících tzv. právní větu výroku rozsudku (srov. rozhodnutí č. [43/1994-I](#). Sb. rozh. tr.).

Na základě takto vymezených zásad však soudy v projednávané věci nepostupovaly a nerespektovaly je, neboť u každého přečinu, jímž obviněného uznaly vinným, důsledně neposuzovaly naplnění všech znaků u každé ze skutkových podstat přečinů, jimiž byl uznán vinným. Porovná-li se totiž popsany skutek se znaky skutkových podstat přečinů podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, § 353 odst. 1 tr. zákoníku a § 354 odst. 1 písm. a), c) tr. zákoníku je zřejmé, že skutková věta neobsahuje dostatek podkladů pro závěr, že znaky těchto přečinů byly naplněny, protože v uvedených skutkových zjištěních nejsou dostatečně obsaženy a vyjádřeny všechny skutečnosti a okolnosti rozhodné z hlediska závěrů o naplnění všech znaků každé z uvedených právních kvalifikací.

Přečin pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku spáchá ten, kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobit značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.

Podle této skutkové podstaty je znakem objektivní stránky sdělení nepravdivého údaje, jímž je informace o jiném, která je v rozporu se skutečností, a to byť jen jedné osobě rozdílné od pomlouvaného, za předpokladu, že taková zpráva je způsobit značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů. Musí jít o sdělení údaje nepravdivého, a proto sdělení pravdivých skutečností, byť k němu došlo v úmyslu ohrozit vážnost jiného u spoluobčanů, není pomluvou. Nepravdivý údaj se může týkat projevů (ústních, písemných, výtvarných i skutkem) pomlouvané osoby, jejích vlastností nebo smýšlení a musí být způsobit značnou měrou ohrozit vážnost pomlouvaného u spoluobčanů, což je třeba hodnotit podle okolností konkrétního posuzovaného případu, zejména s přihlédnutím k postavení dotčené osoby, jejím charakterovým a mravním vlastnostem, dále k povaze sdělovaného údaje, okolnostem sdělení, rozšíření takové informace apod. K ohrožení vážnosti u spoluobčanů nemusí dojít, stačí, že nepravdivý údaj je k tomu způsobit, i když v konkrétním případě nic takového nehrozí (např. pro zcela zjevnou nepravdivost nebo nesmyslnost takového údaje nebo pro mimořádnou důvěru, kterou požívá pomluvená osoba). K tomu, aby byly naplněny znaky objektivní stránky trestného činu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku, musí být sdělení nepravdivého údaje schopno ohrozit poškozeného ve značné míře. Nepostačuje tedy ohrožení jakékoli, tj. i v nízké či obvyklé intenzitě, ale musí se jednat o ohrožení zásadnějšího charakteru. Protože jde o trestný čin ohrožovací, je třeba hodnotit též další hrozící následky a s nimi související okolnosti, nikoli jen následky skutečně vzniklé. Zákoným znakem trestného činu pomluvy je též skutečnost, že sdělený údaj je nepravdivý, přičemž jde o skutkovou okolnost, která musí být obsažena v popisu skutku, v němž je trestný čin pomluvy spatřován (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2003, sp. zn. [5 Tdo 83/2003](#), uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, ročník 2003, svazek 24, pod č. T

Z toho, jak je skutek v projednávané věci popsán, je však zřejmé, že uvedenému požadavku na vymezení znaků skutkové podstaty přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku učiněná skutková zjištění nevyhovují. Znakům „sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů“ by mohla odpovídat část, v níž je popsáno, že obviněný „zasílal prostřednictvím e-mailových zpráv nepravdivé údaje do jejího zaměstnání, firmy S., s cílem poškodit její jméno a pověst v tomto zaměstnání tak, aby byla propuštěna“. Toto skutkové zjištění je však nepostačující, protože v něm absentuje především obsah či jakákoliv konkretizace těch „nepravdivých údajů“, o něž se v projednávané věci jednalo.

Znak skutkové podstaty přečinu pomluvy podle § 184 tr. zákoníku „nepravdivý údaj“ je právním pojmem, který soud učiní na základě dalších zjištěných skutkových okolností, jež nejprve musí vyhodnotit a posoudit. Proto nepostačuje, je-li ve skutkové větě při absenci konkrétního údaje uvedeno jen, že obviněný sdělil „nepravdivý údaj“.

V dané věci však Nejvyšší soud zjistil nejenom to, že skutková věta neobsahuje dostatek skutkových okolností pro závěr o tom, zda údaj obviněným sdělený byl nepravdivý, ale ani tuto skutečnost nelze zjistit z odůvodnění napadených rozhodnutí, kde rovněž soudy žádný autentický údaj, jež obviněný užil, nekonstatovaly. Soud prvního stupně i zde jen souhrnně na základě výpovědí svědků shrnul, že „obsah zpráv měl za účel, aby poškozená byla trestně stíhána, byla propuštěna ze zaměstnání, a jednalo se o nepravdivé údaje, nebylo potvrzeno, že by poškozená páchala jakoukoliv trestnou činnost“ (srov. stranu 3 a 4 rozsudku soudu prvního stupně). Žádná konkretizace „nepravdivého údaje“ jako znaku trestného činu pomluvy není specifikována ani v rozhodnutí odvolacího soudu, který rovněž jen povšechně uvedl, že úvahy nalézacího soudu ohledně této právní kvalifikace jsou správné (srov. strany 3 a 4 usnesení soudu druhého stupně). Je tedy patrné, že nejenže tento znak „nepravdivého údaje“ vůbec ve skutkovém zjištění není uveden, což je vada, již trpí již samotný popis skutku, ale nelze jeho skutečný obsah zjistit ani z přezkoumávaných rozhodnutí. Není tak možné na základě žádného objektivního poznatku dospět k závěru, jakou povahu tento údaj měl a zda splňuje požadavky, jak byly shora rozvedeny. Pro jejich splnění nepostačuje závěr soudu opírající se o výpovědi svědků hodnotící, event. jinak komentující obsah tohoto údaje, slovy „z výpisu e-mailových zpráv bylo potvrzeno, že chodily ze strany obviněného poškozené a dalším osobám e-mailly s obsahem, který je prezentován ve výpovědích svědků...“ (viz strana 3 rozsudku soudu prvního stupně). Nepostačuje v tomto případě ani povšechné shrnutí a vlastní úvaha soudu, že „obviněný o poškozené uváděl nepravdivé údaje, zejména pokud jde o její zaměstnání“.

Z obsahu spisového materiálu vyplynulo, že v něm jsou potřebné důkazní podklady obsaženy, neboť na č. l. 144 a 212 se nachází výtisky e-mailových zpráv, které obviněný zasílal do zaměstnání poškozené, z nichž se podává jejich doslovný obsah a autentické znění. Jedná se jednak o zprávu ze dne 24. 8. 2012, již obviněný zaslal na pracovní e-mailovou adresu poškozené do jejího zaměstnání, společnosti S., s. r. o., a v kopii současně rovněž na e-mailovou adresu jejího nadřízeného Ing. M. M., a jednak zprávu ze dne 6. 1. 2012, která byla adresována přímo Ing. M. M. Soud prvního stupně obsahem těchto zpráv jako listinným důkazem za podmínek § 213 odst. 1 tr. ř. provedl důkaz při hlavních líčeních konaných dne 27. 9. 2012 a 4. 12. 2012 (č. l. 148 verte, 213 verte). Na druhou stranu však z těchto protokolů již jednoznačně neplyne, že by soud provedl důkazy dalšími listinnými doklady obsahujícími e-mailly zasílané zaměstnancům společnosti S., s. r. o., obsažené na č. l. 17, 20 až 21, 22 až 26, 60 až 70, ač potřebné informace rovněž obsahují.

Nejvyšší soud ze všech uvedených důvodů ve vztahu k přečinu pomluvy podle § 184 odst. 1 tr. zákoníku shledal, že soudy pochybily, jestliže ve vztahu k němu neprovedly všechny ve věci zajištěné důkazy a své rozhodnutí opřely jen o některé z nich, a navíc v rozsudku zcela pominuly ve skutkovém zjištění uvést, o které nepravdivé údaje se jednalo, a tyto údaje ve vztahu k jejich nepravdivosti

vyhodnotit způsobem, který jak zákon, tak i praxe soudů na jejich posouzení klade, jak bylo výše popsáno. V důsledku těchto vytknutých nedostatků nemůže uvedená právní kvalifikace, a tudíž ani přezkoumávané rozhodnutí obstát.

Pokud soudy obviněného uznaly vinným rovněž i přečinem nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), c) tr. zákoníku, i ve vztahu k těmto přečinům soud nesplnil své povinnosti ohledně dostatečně konkrétního vyjádření všech rozhodných skutečností ve skutkových zjištěních ve smyslu shora vymezených zásad. Nejvyšší soud v podrobnostech upozornil na zjištěné nedostatky soudů nižších stupňů, vytkl, že se spokojily jen s neúplným dokazováním a že podrobněji nezkoumaly u srovnávaných přečinů obsah obviněným zasílaných zpráv a jejich dopad na poškozenou z hlediska každé z uvažovaných skutkových podstat, které se právě ve způsobeném následku více či méně odlišují. Je zřejmé, že obviněný zasílal zprávy jednak na telefon poškozené I. Č. a jednak i e-mailové zprávy do zaměstnání, tj. firmě S. Jak se však z jejich textu podává, ne všechny tyto zprávy byly způsobilé naplnit znaky všech tří přečinů, ale bylo nutné rozlišit podle jejich obsahu, které z nich kterou z uvedených skutkových podstat naplňovaly. Takto však soudy neuvažovaly a takovou selekci či rozlišení neprovedly a potřebnou konkretizaci různých projevů, výrazů, urážky či výhrůžek neposuzovaly a dostatečně je nepodřadily pod příslušný znak některého z uvažovaných přečinů.

Ze všech výše uvedených důvodů jsou podle Nejvyššího soudu dosud učiněné závěry soudů nižších stupňů, že obviněný svým jednáním naplnil zákonné znaky skutkových podstat všech tří jemu za vinu kladených trestných činů, předčasné, protože vycházejí z nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci a jsou jen formálně posouzeny bez uvážení všech potřebných okolností. Proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 5. 2013, sp. zn. 3 To 12/2013, a rozsudek Okresního soudu v Prachaticích ze dne 4. 12. 2012, sp. zn. 4 T 88/2012, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Prachaticích přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.